

RESTIBEN

Irta: Herceg János

Az állomás vendéglőjében ültünk s vártuk a vonatokat. Kint álmosan pislogtak a vasút lámpáinak hajnali fényei, itt bent meg a bóbiskoló utasok. Az ember tudatába az álom és ébrenlét mesgyéjén tétova kérdések tolnak, fáradtan, csaknem egykedvűen nézi útítársait, akiket jobbra most lát először s aztán soha többé talán. De ez a szemlélődés a teáscsészék felszáló gőzében, a pálinkás reggel ködében, az asztalok mellett könyöklő vagy batyujukon szunyókáló emberek tespedtségében, a hajnal derengésében gyakran élesebb képeket vetít elénk, mint a világos, józan nappalok fénye.

Ilyesmin filozofáltam éppen, amikor asztalomhoz leült egy ember. Nem kérdezte, szabad-e, rám se nézett, csak nagy keztyűs kezével megfogta a szék támláját, elhúzta és leült. Akkor sem nézett rám, amikor hangos szóval színes pálinkát rendelt a pincérnél, majd levette kucsmáját, kigombolta prémes városi bundáját s lassan szopogatni kezdte az italt. Egy töpörödött anyóka ment el mellettünk az asztalok között, karján kosárral, a hátára kötött nagy zsák alatt görnyedve, mint egy irtalmas öszvér, s ahogy rossz cipőjében csoszogva megfordult, zsákját végighúzta asztaltársam simáranyalt fején. Az ember először rámkapta tekintetét, mintha csak én sértettem volna meg, aztán dühösen rászólt az anyókára:

— Hé, barom! Nem látsz? Emberek is vannak itt!

Tett egy mozdulatot mintha utána akarna menni, de aztán mégis meggondolta, s ülve maradt. Az öregasszony kiment a perronra, hátra sem fordult, mintha már érték volna ilyen inzultusok az életben. Az ember akkor megint rámnézett: láttam-e s mit szölok hozzá? Mivel hallgattam, gyűrűs kezével hátrasímitotta szőke haját, igazított egyet bolyhos angóra-sálján s rosszalóan megrázta fejét:

— Megy mint az állat. Nem ériem az embereket!

Talán folytatta volna panaszát az emberekről az anyókéval kapcsolatban, ha nem jön be egy félszoros vasutas, hogy bekiáltsa: — Negyven percel késik a vonat. — Erre kicsit megmozdultak az utasok, de talán nem is türelmetlenségből, hiszen télidőben nem ritkaság, hogy késik a vonat. A pincér szaporán hordta tovább hintázó kezében a csészéket és poharakat, de társamat az indulat újabb hulláma öntötte el:

— Hát ez disznóság! Az ember alhatott volna még, úgyis olyan ne-

héz korán felkelni. Indíthatná: később is ezt a vonatot. Ja kérem, hol van a régi pontosság! Meghalt, eltemették, volt nincs! — S szétártia kezét az asztal fölött. — Valamikor azt mondták: pontos mint a vasút. Most?!

Hallgattam. Kifordított lenyérét egészen az arcom alá tolta, vastag szemöldökét fölhúzta, zsíros, piros arcán mély ráncokba futott a gúnyos mosoly. Legyintett. Aztán gondolt egyet, lenyúlt sárga bőrtáskájáért, az asztalra tette s szuszogva kinyitotta. Zörgő papírosból libamáját vett ki, magasrasült fehér kenyeret, egy másik papírosból kolbászt, szép pirosat és illatosat, végül omlós sajtot és falatozni kezdett. Elfoglalta az egész asztalt.

Tapintatosan elfordultam, hogy ne zavarjam az evésben. Néztem az embereket, akik tovább szunyókáltak, vagy emelkedő hangulatban ittak. Akkor egyszerre megszólalt mellettem valaki:

— Segítsen ki, uram, még pár dinárom hiányzik.

Rosszködmönű, lógóbajszú ember volt, éneklő hangon mondta el, hogy messze délre utazik, mert meghalt valakije, haza kell mennie, de nincsen elég pénze. Zsebembe nyultam, társam is felkapta fejét a papírosok közül, de mindjárt lenézett a rongyos ember lábához, mintha csak a bocskorát akarná szemügyre venni.

— A magáé? — kérdezte s akkor vettem észre, hogy egy hosszúszőrű fehér kutya is társaságunkba férközött.

— Dehogyan az enyém. Nincs nekem kutyám. Hozzám szegődött most, hogy a vasútra jöttem. Mars! — és dobantott a lábával, hogy elűzze a kutyát, ha zavarná az urakat. De az nem tánglott. Az asztal zsíros illatai nem engedték.

— Okos dögnek látszik — mondta társam elismerőleg és vetett neki egy szelet kolbászt — s még hozzá falkutya.

— Nem vagyok én koldús, — folytatta a lógóbajszú — reggel szerettem volna akárhol, de nem tudtam kivárni az időt. Ha az embernek meghalt a testvére, szeretne mindjárt menni. Messze is van, majdnem egy egész nap meg egy egész éjjel vasúton, bizony...

— Pszij! — fütttyentett társam gyakorlott szájjal a kutyának s vetett neki egy kis darab libamáját. — Rossz kezekben voltál, úgylátszik téged nem dresszirozott senki. — S a kutya ráfűggesztette csillogó szemét, hegyezte fülét és leste a koncot, amit majd újra ledobnak neki talán. Nyüszkölt is, megrázta magát, sürgette a falatot.

— Öreg ember vagyok, két fiamat elvesztettem a háborúban, most a lányommal élek meg a feleségemmel — folytatta tovább a siránkozást az újonnanjött — megvan mindenem azért, nem panaszkodhatok, hanem mégis nehéz az élet...

— Ha otthon volnék, mindjárt haza vezetném ezt a kutyát, — szolt hozzám újra a társam és lassan csomagolni kezdte maradék ételét — mert nagy bolondja vagyok a kutyáknak. Hígyje el, uram, a szoknya nem tud úgy érdekelni, mint egy ilyen okos dög. Sokszor mondom is a feleségemnek: te nem jössz elém, de a kutyák már a falu alatt fogadnak, körülugrálnak, ugatnak, mintha azt mondanák: minden rendben van, kedves gazdánk. Mert hűséges állat a kutya, olykor hűségesebb az embernél. Csak egyszer csalódtam egy bűdös dögben.

— Köszönöm a szívességét, — búcsúzott a gyászoló ember — most már igazán kevés hiányzik, azt talán még összeszedem. — S reménykedő arccal nézett társamra, hátha megkönyörül rajta, de az rá se lederített. Akkor csöndesen elballagott, s a kutya követte.

— Egyszer nagyon becsapódtam. Volt egy szomszédom, az is kereskedő volt, hát gondolhatja, hogy nem éltünk a legjobb barátságban. A konkurrencia, miegymás.... De tőlem, gondoltam, ott egyen meg a fene. Hanem volt neki egy gyönyörű kutyája. Angol vizsla volt, szavatoltan fajtiszta. A vukovári gróftól szerezte, az meg Angliából hozatta az anyját. Igazi vérbeli nyulász volt. Üzentem a szomszédomnak, jó pénzt adok érte, mert minek neki, hiszen se nem vadászik, se semmi, adja el nekem. Azt hiszi ideadta? Dehogy! Azt üzente, hogy nekem nincs anynyi pénzem. Na, gondoltam, dögölj meg pizsok, lesz még nekem is olyan kutyám.

Rászólt az arramenő pincérre: — Hozzon egy spriecert! — s még jobban szétnyi'otta magán a rókaprémes bundát és belemelegedve a mesebe, mosolyogva, néha a rajongástól csillogó szemmel folytatta:

— Pedig tudja micsoda kutya volt az? Hosszúlábú, izmos, mint a vas s remegett, tudja, mint az igazi vadász. Ahogy foltos pofájára ráborult a két bársonyos füle, olyan volt, mint egy csinos kisasszony. Az orrlíkai kitágultak, ahogy a levegőt szívta s még a vékonya is zihált: ki-be, ki-be.... Ha megláttam az utcán, amint a szomszédom pórázon vezette, hát akár hiszi, akár nem, olyan izgalomba jöttem, hogy aznap nem tudtam ebédelni.

— Na és — kérdeztem udvariasságból meg egy kicsit már érdekelt is a története — odaadta a kollegája?

— Ördögöt adta! Hanem az enyém lett mégis, igaz, hogy nem volt köszönet benne. Háború volt, tudja, fölfordulás, miegymás, egyszer egy reggel jön a feleségem, azt mondja: — Viszik őket. Mi lesz az áruval? — Már mint a kolléga portékájával, mert ő arra gondolt. — E, mondom, nem érdekel az engem, mert tudtam ugyanis, hogy a hatóság veszi a kezébe, abból mink már keveset látunk. De nem is törődtem vele. Csak vártam, tudja, mikor látok puskacsövet a szomszéd kerítésén át, akkor mondom, beleavatkozok, ha nem is szeretem az ilyesmit. De a kutyáról volt szó, nem hagyhatom veszendőbe.

Most egy mulató társaság nyomakodott be az ajtón, daloltak, kiabáltak, félre csapott kalapban egy harmonikás húzta nótájukat. Kiszorultak a városi kávéházból, mert a záróra már rég elmúlt, hát idejöttek folytatni az ivást. Az utasok felkapták fejüket s dörgölni keztek szemükből az álmat. Társam is odanézett egy pillanatra aztán tovább mesélt.

— Ugy is volt. Amikor láttam menni értük a katonákat, én is átmentem. Muszáj, gondoltam, mert más viszi el. Tíz éve nem voltam a szomszéd házában, mert mondom, nem voltunk jó viszonyban. Mire odaértem, ő már útrakészen állt a katonák között. Felesége is, a lánya is. Megjegyzem szép lánya volt, olyan húszéves lehetett, formás, bögyös, göndörhajú teremtés. Köszöntem, de senki sem fogadta. Csak álltak két katona között, míg egy másik az ajtóra fordította a kulcsot. Ne féljen, szóltam oda, nem viszek én innen semmit el, csak a kutyát sajnálom. Majd gondját viselem. S ahogy nézek körül, zavaromban mindjárt meg sem láttam a láncravert kutyát, amint két hátsó lábára áll s ugat rettenetesen. Azt hittem letépi a láncot. Vittem egy csontot magammal, azt odadugtam az orra alá, míg a láncal ágaskodott, de nem használt. Csak akkor esendesedett meg, amikor a szomszédék nagy sírás közben elmentek.

— S magát egyedül hagyták a katonák? — kérdeztem felindultan, pedig valami egészen mást akartam mondani.

— A fene se törődött velem. Na hallja, megvolt azoknak a maguk baja. Csak azt nézték, hol tudnának megújni valamit. Az udvaron, ott nem volt semmi, a kutya nem köllött nekik.

— Mondom, mire elmentek, megcsendesedett a kutya is. Nem ugrott, nem ágaskodott, hanem lehasalt, két mellső lába közé vette a fejét és halkán vinnyogott, s kicsit a földet kaparászta. Hát, tudja, úgy megsajnáltam, mert éppen látszott rajta, hogy sir szegény, úgyhogy majdnem én is elsírtam magam. Nagyon lágyszívű vagyok, tudja, a feleségem szokta mondani tréfásan: »Ebben a szőrös kebelben érző szív lakik«. Ugy is van! Szólítottam, csalogattam: Lord, Lord, gyere ide kedves egy kutyám, s nagysokára aztán kibújt a házából, de a csontra rá se hederített, csak hagyta, hogy ujjam hegyével dörzsöljem a füle tövét. Azt nagyon szeretik a kutyák. Ő is megnyugodott akkor. Hagyta, hogy leoldozzam a láncot és magammal vigyem.

— De alig, hogy kiértünk az utcára, megint rájött a bolondja. Majd hasra nem fektetett, úgy megrántotta a láncot, ment, rohant volna talán a gazdája után, pedig azokat már nem is láttuk. De a kutya érzi a nyomot, s az finom kutya volt, érzékeny szimatú, mint az erdei vad.

Csilingelés hallatszott, jelzett a vonat, s messziről sivített már a fűtve is. Az emberek cihelődni kezdtek, a harmonikás még hangosabban húzta hangszerét, s felálltunk mi is. Társam gondosan begombolta bundáját, fejébe nyomta süvegét s iparkodott az ajtó felé.

— Aztán mi lett velük? — kérdeztem izgatottan.

— Kikkel? — bámult rám értetlenül.

— Azzal a fiatal lánnyal, meg a családjával. A szomszédaival.

— Ja! Nem tudom. Elmentek, elvitték őket, hol vannak, élnek-e, fogalmam sincs róla.

Már kint voltunk a perronon, amikor megkérdezte tőlem hova utazom.

— Akkor nincs hiba — felelte vidáman — hisz akkor együtt megyünk.

S már folytatta is a mesét.

— Hazavittem a kutyát, adtam neki finom moslét, de nem költött neki. Dédelgettem napokig, úgy becéztem mint a gyereket. Kivittem vadászatra is, azt hittem majd ott megjön a kedve. Semmi. Ott ugrott föl a nyul az erdő előtt, ő meg csak totyogott, mint a hülye, eszébe sem volt utána menni. Akkor már vertem, de az sem használt. Úgy megöregedett, meghülyült, mint vén korára az ember. Pedig még fiatal dög volt. Úgy el voltam keseredve; sajnáltam is meg haragudtam is rá. Hogyne, hiszen a gyerekemmel nem bántam úgy, mint vele. Végül beláttam, hogy meg kell szabadulnom tőle. Egyszer újra kivittem vadászatra és lelőttem.

A vonat már ott dohogott előttünk a sineken, sárga lámpáinak fénye kettéhasította a ködös éjszakát, s megindultunk a kocsik felé, hogy felszálljunk. Társam városi bundájában előttem tolazkodott, még hátra is szólt, hogy csak jöjjenek utána, mert ő biztosan szorít helyet.

De én csendesesen elmentem a hátsó kocsik felé. Nem akartam együtt lenni vele többé. Még ha ottam ordítani: — Vigyázzanak! Emberek maguk? Rosszabbak az állatnál! — Aztán szuszogva, lassan megindult a vonat.